

UVODNIK: Međunarodna novinarska ideologija u kontekstu nacionalnih tradicija novinarstva

U novinarskim studijama i literaturi neke od najvažnijih novinarskih tema – kao što su autonomija, etika i profesionalno znanje – često su bile istraživane kao kriterij novinarske profesionalizacije i kao dio zajedničke (ili barem dominantne) novinarske ideologije. Pitanja vezana za ove teme bila su postavljena unutar diskusija o široj krizi novinarstva (npr. kriza novinarskih temelja i ciljeva) i novinarske teorije i prakse. Iako je nekolicina autora (optimistično) prosudila kako neke zajedničke ili čak univerzalne osnove postoje unutar novinarstva, drugi su istaknuli razlike i neslaganja koja se odražavaju u različitim načinima razumijevanja i prakticiranja novinarstva u različitim dijelovima svijeta. Brojna istraživanja su potvrdila da sustavi i tradicije novinarstva variraju, dok su drugi bili uporni u naglašavanju sličnosti.

Promjene u medijskom okružju, procesi globalizacije i multikulturalnost, sužavanja nacionalnih granica, prebacivanje vijesti na internet, sve više internacionalna (multinacionalna) publika i drugi fenomeni relevantni u današnjem vremenu, čine potrebnim promišljanje onoga (ako ičega) što novinarstvo i novinari diljem svijeta imaju zajedničko. Ove nas promjene navode da preispitamo neka stara pitanja o značenju i definiciji kvalitetnog novinarstva stavljajući ih u novo svjetlo. Uzevši u obzir raznolikost pristupanja novinarstvu, postavlja se pitanje možemo li govoriti o zajedničkoj (ili dominantnoj) novinarskoj ideologiji i (ili) internacionalnoj novinarskoj kulturi? Je li novinarstvo zaista tako ovisno o širem (povijesnom, društvenom i kulturnom) kontekstu koji je praktički neosjetljiv na potragu za univerzalnim vrijednostima i zajedničkom razumijevanju onoga što čini novinarstvo? Treba li novinarstvo, zbog ranije spomenutih novih pitanja, težiti univerzalnim i međunarodno prihvaćenim definicijama svojih sastavnih elemenata? Bi li se nedostatak konsenzusa o tome što novinarstvo jest (ili što bi trebalo biti) u svim dijelovima svijeta, trebalo prihvatiti kao činjenicu i u zamjenu popratiti učenjem o drugim kulturama, sustavima i tradicijama novinarstva, promovirajući razumijevanje i poštivanje raznolikosti? Jedanaest autora uključenih u ovo posebno izdanje *Medijskih istraživanja* uzelo je ova pitanja kao polazišnu točku svojih istraživanja.

Karmen Erjavec i Jožica Zajc kritički i komparativno evaluiraju ključne pristupe pomoću tipičnih i utjecajnih novinarskih teorija. Povijesno, prva teorija, koja shvaća novinarstvo kao djelo talentiranih pojedinaca, bila je normativna individualnost. Potom, nakon otkrivanja empirizma, pojavile su se teorije srednjeg dometa, dok su se slijeće teorije bavile novinarstvom kao organiziranim sustavom i popularnom kulturom.

Melita Poler-Kovačič i Anne-Marie van Putten pristupaju često raspravljanoj dilemi o tome treba li univerzalni kodeks novinarske etike biti usvojen iz perspektive onih razloga koji uzrokuju potrebu za novim etičkim kodeksom u nacionalnom okruženju. Studija izrade novinarskih etičkih kodeksa u Nizozemskoj pokazala je da dok su ovi kodeksi proizašli iz nekih specifičnih okolnosti i potreba nizozemskog novinarstva, neki se od razloga ipak ne mogu opisati kao specifično “nizozemski”. Autorice zaključuju kako držanje kodeksa unutar granica društva, kultura i tradicija ne proturječi ideji zajedničke novinarske ideologije, koju treba razumjeti kao zajedničku obavezu novinara prema etičkom novinarstvu, provedenu kroz nastojanja da uvedu efikasne instrumente samoregulacije, uključujući i etički kodeks na nacionalnoj razini.

Igor Vobič nadovezuje se na prijašnje znanstvene radove o društvenim ulogama novinarstva i predstavlja analizu samopercepcije slovenskog online novinara. Za razliku od prijašnjih istraživanja u ovom području, njegova studija pruža uvid u način na koji online novinari shvaćaju sami sebe kroz prizmu novinarskih uloga u društvu te kako ih ugovaraju u određenim društvenim, nacionalnim i institucionalnim kontekstima. Istraživanje je otkrilo da slovenski online novinari vide svoju ulogu u društvu u skladu s visoko modernim ili klasičnim paradigmama novinarstva, koje su postale normativnom bazom slovenskog novinarstva nakon pada socijalizma prije dva desetljeća.

Karmen Erjavec i Melita Poler-Kovačič istražuju kako slovenski novinari provode profesionalnu ideologiju objektivnosti, koja je opće zasnovana na anglo-američkom modelu novinarstva. Istraživanje je provedeno na slučaju novinskog izvještavanja o jednoj od najkontroverznijih biotehnoških tema (uvođenje kulture genetski modificiranih organizama). Autorice su otkrile da u analiziranom slučaju slovensko novinarstvo nije slijedilo američke novinarske tradicije podjednako citiranja različitih mišljenja o temi uz neiznošenje vlastitog mišljenja. Umjesto toga, njihovo je izvještavanje bilo bliže europskoj tradiciji.

Amer Džihana tvrdi da iako je uloženi veliki napor za ustanovljenje novinarskog modela u Bosni i Hercegovini koji bi obuhvaćao vrijednosti nepristranog, točnog i poštenog izvještavanja, patriotsko novinarstvo – zasnovano primarno na „mi protiv njih“ principu – ostaje norma izvještavanja na velikoj većini društvenih događaja. On podupire ovu tvrdnju s rezultatima svoje analize izvještavanja o suđenju Radovanu Karadžiću, bivšem predsjedniku Republike Srpske pred Međunarodnim tribunalom za ratne zločine.

Maximillian T. Hänska-Ahy pita od kojih etičkih ideologija novinari vuku svoja polazišta kada je njihov rad dislociran između konteksta. Interpretirajući razgovore

s novinarima, analiza slijedi tri smjera etičkih ideologija, koja se smatraju logičkim podlogama novinarskih odluka u novinskom svijetu međunarodnih broadcastera: relativistička razmatranja kontekstualnih osobitosti, razmatranja principa orijentiranih na sredstvo te razmatranja posljedica koja se odnose na cilj. Sve tri orijentacije su prisutne unutar vijesti međunarodnih broadcastera na perzijskom jeziku, sugerirajući da se ova raznolikost može shvatiti kao proizvod dislokacije. Autor objašnjava kako raznolikost unutar etičkih ideologija dovodi u pitanje pretpostavke unutarnje koherencije, postavljajući kao problem pitanje stavlja li naglasak na koherenciju pozornost na lažni dvojaki izbor između univerzalnog i osobitog.

Brice Nixon pruža teorijski argument o tome kako treba misliti o novinarskoj ideologiji. Argumentira kako je ideologija nekritičnog ratnog izvještavanja u američkim novinskim medijima proizašla i iz profesionalnih normi, ali i iz političke ekonomije novinskih medija. Kroz kombinaciju primarnih teorijskih argumenata i pratećih empirijskih dokaza, autor demonstrira kako su različite novinarske ideologije proizvod različitih profesionalnih i političko-ekonomskih okolnosti koje se mogu pronaći unutar nacionalnog konteksta te u među-nacionalnim usporedbama. Ne postoji niti jedinstvena međunarodna novinarska ideologija, pa čak niti jedna jedinstvena američka novinarska ideologija.

Mine Gencel Bek analizira novinarov pristup profesiji i istražuje vrstu profesionalnog pristupa koje je dominantno kako u teoriji tako i u praksi među njima te potencijal i prepreke prema više demokratičnim oblicima novinarstva. Nalazi pokazuju kako su zapadnjačke vrijednosti ključne točke usporedbe ne samo za novinare iz anglo-saksonskih država nego i za turske novinare. Turski novinari razlikovali su se od drugih pretežito u pravima i prilikama koje su imali te u političkoj kulturi. Dijelili su više zajedničkih točaka kada je došlo do profesionalnog kodeksa, ali imali su razlike u praksi.

Marica Spalletta i Lorenzo Ugolini usmjerili su svoju pozornost na pitanje vjerodostojnosti unutar talijanskog novinarstva. Istražuju moguće naklonosti između novinarskih modela i modela vjerodostojnosti te nastoje ustanoviti zašto se novinarski sustav u Italiji ne smatra vjerodostojnim. Istraživanje proveo kroz intervju s privilegiranim promatračima talijanskog informacijskog sustava pridonijelo je boljem razumijevanju dinamike i problema u svijetu talijanskog novinarstva.

Melita Poler Kovačić
Karmen Erjavec

EDITORIAL: International Journalistic Ideology in the Context of National Traditions of Journalism

In journalism studies literature, some of the most crucial journalistic themes—such as autonomy, ethics and professional knowledge—have often been researched as the criteria of journalism professionalization and a part of a common (or at least dominant) journalistic ideology. Questions related to these topics have been posed within discussions about the wider crisis of journalism (i.e., the crisis of journalism's foundations and goals) and its theory and practice. Although several authors have (optimistically) argued that some common or even universal grounds exist within journalism, others have pointed to differences and disagreements reflected in the diverse ways of understanding and practicing journalism in various parts of the world. Numerous research studies have confirmed that the systems and traditions of journalism vary, while others have been persistent in emphasising commonalities.

Changes in media environment, processes of globalisation and multiculturalism, the scaling down of national borders, the moving of news to the Internet, an increasingly international (multinational) audience and other phenomena relevant to the present time point to the need for reflection about what (if anything) journalism and journalists around the world have in common. These changes compel us to reconsider some old questions about the meaning and definition of quality journalism, placing them in a new light. Considering the diversity of approaches to journalism, can we speak about a common (or a dominant) journalistic ideology and/or an international news culture? Is journalism really so largely dependent on the broader (historical, social and cultural) context that it is virtually senseless to search for universal values and common understandings of what constitutes journalism? Does journalism, due to the new issues mentioned above, need to strive for universal and internationally accepted definitions of its constituent elements? Should the lack of consensus on what journalism is (or should be) in all parts of the world be accepted as a fact and instead be accompanied by learning about other cultures, systems and traditions of journalism by promoting understanding and respect for difference? Eleven authors included in this special issue of *Medijska istraživanja/Media Research* took these questions as a starting point for their research.

Karmen Erjavec and Jožica Zajc critically and comparatively evaluate the key approaches with the most typical and influential journalistic theories. Historically, the first theory, which understands journalism as the work of talented individuals, was normative individualism. Then, when empiricism was discovered, theories of the

middle range appeared, while the subsequent theories dealt with journalism as an organised system and popular culture.

Melita Poler Kovačič and Anne-Marie van Putten approach the often-debated dilemma of whether a universal code of journalism ethics should be adopted from the perspective of reasons causing the need for a new ethics code in a national environment. A study of drafting journalism ethics codes in the Netherlands shows that while these codes arose from some specific circumstances and needs of Dutch journalism, some of the reasons cannot be specifically described as “Dutch.” The authors conclude that keeping the codes within the boundaries of societies, cultures and traditions does not contradict the idea of a common journalistic ideology, which is to be understood as journalists’ common commitment to ethical journalism carried out through journalists’ efforts to introduce efficient self-regulation instruments, including ethics codes, on the national level.

Igor Vobič builds on previous international media and journalism scholarly work on the societal roles of journalism and presents an analysis of Slovenian online journalists’ self-perceptions. Unlike previous studies in this area, his study offers insights into how online journalists understand themselves through the prism of journalism’s roles in the society and how they negotiate them in specific social, national and institutional contexts. The study reveals that Slovenian online journalists perceive their roles in the society in accordance with the high-modern or classical paradigm of journalism, which emerged as a normative basis of Slovenian journalism after the fall of socialism two decades ago.

Karmen Erjavec and Melita Poler Kovačič research how Slovenian journalists carry out the professional ideology of objectivity, which is commonly founded on the Anglo-American model of journalism. The study is performed on a case of news reporting about one of the most controversial biotechnological topics (i.e., the introduction of the cultivation of genetically modified organisms). The authors discover that in the analysed case, Slovenian journalists did not follow the American journalistic tradition of equally citing different opinions about the topic and not expressing their own opinions. Instead, their reporting was closer to the European tradition.

Amer Džihana claims that although enormous efforts have been made to establish a journalistic model in Bosnia and Herzegovina that embraces the values of impartial, correct and fair reporting, patriotic journalism—based primarily on the “us against them” principle—remains the norm for reporting on a great number of social events. He supports this claim with the results of his analysis of reporting on the trial of Radovan Karadžić, the former president of Republika Srpska before the International Tribunal for War Crimes.

Maximillian T. Hänska-Ahy asks which ethical ideologies journalists draw on when their work is dislocated between contexts. Interpreting conversations with journalists, the analysis follows three directions of ethical ideologies, understood as rationales of journalistic decisions, in the news work of international broadcasters: relativist considerations of contextual particularities, means-oriented considerations of principles, and ends-oriented considerations of consequences. All three orientations are present within the news work of Persian-language international broadcasters, suggesting that this diversity can be understood as a product of dislocation. The author argues that diversity in ethical ideologies challenges assumptions of internal coherence, raising the question of whether an emphasis on coherence focuses attention on a false dichotomous choice between universal and particular.

Brice Nixon offers a theoretical argument about how to think about journalistic ideology. He argues that the ideology of uncritical war reporting in U.S. news media arises from both professional norms and the political economy of news media. Through a combination of the primary theoretical argument and the supporting empirical evidence, the author demonstrates how different journalistic ideologies are produced from different political-professional and political-economic circumstances that can be found within national contexts and in cross-national comparison. There is neither a single international journalistic ideology nor even a single U.S. journalistic ideology.

Mine Gencil Bek analyses journalists' approach to their profession and explores the kind of professional approach that is dominant both in theory and in practice among them and the potentials for and obstacles to more democratic forms of journalism. The findings show that Western values are the key points for comparison, not only for journalists from Anglo-Saxon countries but also for Turkish journalists (as can be seen in the discourse of "we are more democratic than Middle Eastern countries but less democratic compared to Europe"). Turkish journalists and the others differed mostly in the rights and opportunities they possessed and in political culture. They shared more common points when it came to professional codes, but they had differences in practice.

Marica Spalletta and Lorenzo Ugolini focus their attention on the credibility issue within Italian journalism. They investigate possible "affinities" between journalistic models and credibility models and try to establish why a journalistic system such as that in Italy is not perceived as credible. A research study conducted through interviews with privileged observers of the Italian information system contributes to a better understanding of the dynamics and issues in the world of Italian journalism.

Melita Poler Kovačič
Karmen Erjavec